

РІШЕННЯ № 13

Про звернення до Вищої ради правосуддя з приводу недопустимості безпідставного обмеження доступу до судових рішень на підставі звернень прокурорів

«19» березня 2021 року

м. Київ

Відповідно до рішення Ради адвокатів України «Про звернення до Державної судової адміністрації України та Офісу Генерального прокурора з приводу недопустимості безпідставного обмеження доступу до судових рішень на підставі звернень прокурорів» № 107 від 15 жовтня 2020 року, Голові Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України Ізовітовій Л.П. доручено направити звернення до Державної судової адміністрації України щодо неухильного дотримання законодавства в частині забезпечення відкритості судових рішень судів загальної юрисдикції, ухвалених під час розгляду кримінальних справ, вільного доступу до них на офіційному веб-порталі судової влади України, а також звернутися з запитом щодо кількості рішень, до яких обмежено доступ в Реєстрі з підстав наявності державної таємниці; кількості рішень, до яких обмежено доступ в Реєстрі з підстав, що вони ухвалені відносно дозволу на обшук житла чи іншого володіння особи, відмови у задоволенні клопотання про обшук житла чи іншого володіння особи, дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, відмови у задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії; кількості рішень, до яких обмежено доступ в Реєстрі з інших підстав (таємниця слідства тощо). Також цим рішенням доручено Голові Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України Ізовітовій Л.П. направити звернення до Офісу Генерального прокурора щодо недопущення зловживань з боку прокурорів органів прокуратури в частині засекречення судових рішень, ухвалених під час розгляду кримінальних справ та, як наслідок, незаконного обмеження загального доступу до них на офіційному веб-порталі судової влади України.

У відповідь на вищезазначені звернення до Ради адвокатів України надійшли листи Заступника Голови Державної судової адміністрації України Чорнуцького С.П. № 15-15710/20 від 26.08.2020 року та № 15-21508/20 від 26.11.2020 року щодо судових рішень, обмежених для повного та загального доступу в реєстрі на підставі звернень прокурорів органів прокуратури у розрізі 2019-2020 р. та в.о. начальника Департаменту нагляду за додержанням законів Національною поліцією України та органами, які ведуть боротьбу з організованою та транснаціональною злочинністю Слядневої К. № 09/4-275 вих-20 від 03.12.2020 року щодо засекречення судових рішень, ухвалених під час розгляду кримінальних проваджень.

Згідно отриманої відповіді Заступника Голови Державної судової адміністрації України Чорнуцького С.П., за інформацією адміністратора Єдиного державного реєстру судових рішень Державного підприємства «Інформаційні судові системи» на підставі звернень прокурорів органів прокуратури обмежено перегляд в Реєстрі в режимі повного та загального доступу: з 01 січня 2019 р. по 31 грудня 2019 р. до 4308 електронних копій судових рішень; з 01 січня 2020 р. до 20 серпня 2020 р. до 2243 електронних копій судових рішень. При цьому, загальна кількість копій судових рішень, до яких обмежено доступ, становить 36 827.

Національній асоціації адвокатів України також стало відомо, що в Єдиному державному реєстрі судових рішень є судові рішення, які нібито засекречуються прокурорами органів прокуратури. Однак, такі судові рішення ухвалювалися у відкритому судовому засіданні та не підлягали захисту від розголошення.

Крім того, стороною обвинувачення часто ініціюється закриття доступу до судових рішень необґрунтовано, проте адміністратор Реєстру задовольняє звернення прокурорів та слідчих, не перевіряючи законні підстави для такого обмеження.

Також зі змісту отриманих листів вбачається, що в Єдиному державному реєстрі судових рішень обмежено доступ лише до таких категорій судових рішень: судових рішень з приводу надання дозволу на обшук житла чи іншого володіння особи та рішень про відмову в наданні такого дозволу; судових рішень про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та рішень про відмову в задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії; судових рішень, винесених у закритих судових засіданнях через підстави необхідності забезпечення захисту інформації від її розголошення; судових рішень з приводу застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь в кримінальному провадженні.

Усі інші судові рішення, як впливає зі змісту відповідей, підлягають обов'язковому опублікуванню на офіційному електронному ресурсі «Єдиний державний реєстр судових рішень».

Рада адвокатів України звертає увагу, що в запитах до Державної судової адміністрації України і до Офісу Генпрокурора зверталася увага на положення Закону України «Про доступ до судових рішень», які приписують обов'язок відкривати для вільного доступу ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, про відмову у задоволенні клопотання про обшук житла чи іншого володіння особи, про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, про відмову у задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії тощо після спливу певних строків.

Приміром, судові ухвали про НСРД можуть бути опубліковані без шкоди інтересам слідства та державної таємниці після їхнього розсекречення на підставі заяви (повідомлення) органу досудового розслідування. А ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, про відмову у задоволенні клопотання про обшук житла чи іншого володіння особи підлягають оприлюдненню через один рік після внесення таких ухвал до Реєстру.

Натомість, відповідей на ці питання Національна асоціація адвокатів України не отримала.

З огляду на наведене, Рада адвокатів України з метою необхідності забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень, сприяння однаковому застосуванню законодавства України та сприяння органам державної влади та місцевого самоврядування, іншим суб'єктам у розвитку надання правової допомоги з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб, зазначає наступне.

Відповідно до статті 147 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» в Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади - судів, органів суддівського врядування, інших державних органів та установ системи правосуддя. Зокрема, Вища рада правосуддя, Державна судова адміністрація України беруть участь в організаційному забезпеченні діяльності судів у випадках і порядку, визначених цим та іншими законами.

Державна судова адміністрація України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом (частина 1 статті 151 Закону України «Про судоустрій та статус суддів»).

Пунктом 10 частини 1 статті 152 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» визначено, що до повноважень Державної судової адміністрації

України належить забезпечення ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

Таким чином, відповідно до пункту 10 частини першої статті 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та статті 3 Закону України «Про доступ до судових рішень» для доступу до судових рішень судів загальної юрисдикції Державна судова адміністрація України забезпечує ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

Частиною 1 статті 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» визначено, що Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Згідно пункту 13 частини 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» до повноважень Вищої ради правосуддя належить затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України, Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

Пунктом 3 частини 1 Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, затвердженого Рішенням Вищої ради правосуддя від 19.04.2018 року № 1200/0/15-18 зазначено, що адміністратором Єдиного державного реєстру судових рішень є адміністратор Єдиної судової інформаційної системи державне підприємство «Інформаційні судові системи», віднесене до сфери управління Державної судової адміністрації України. Адміністратор вживає заходи, пов'язані із технічним та організаційно-технологічним забезпеченням функціонування Реєстру, у тому числі такі: створення, вдосконалення та супроводження державної інформаційної системи Реєстру; адміністрування Реєстру; надання доступу до Реєстру; забезпечення зберігання та захисту даних, що містяться в Реєстрі, у тому числі шляхом визначення моделі захисту від загроз витоку інформації та засобів обробки електронних документів у Реєстрі та надання до них безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі «Судова влада України»; виконання інших функцій, передбачених цим Порядком.

Відповідно до пунктів 1 та 4 розділу II «Підготовка судом інформаційних ресурсів Реєстру» електронний примірник судового рішення або окремої думки судді виготовляється судом в АСДС у день ухвалення судового рішення або виготовлення його повного тексту в паперовій формі, підписується ЕЦП судді, який ухвалив таке судово рішення, а в разі колегіального розгляду – ЕЦП усіх

суддів, що входять до складу колегії, та зберігається у стані, що унеможливило його подальше коригування. Для кожного електронного примірника судового рішення та окремої думки судді суддя (суддя-доповідач), який ухвалив судові рішення, за допомогою АСДС формує такі інформаційні відомості: 1) інформація, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні; 2) ознака необхідності відтермінування на один рік забезпечення доступу до судового рішення (для ухвал про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, про відмову у задоволенні клопотання про обшук житла чи іншого володіння особи, про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, про відмову у задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії).

Частиною 1 розділу Х «Відповідальність за надсилання до Реєстру інформаційних ресурсів» Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, визначено, що обов'язок щодо своєчасного надсилання електронних примірників судового рішення та окремої думки судді для їх внесення до Реєстру шляхом формування та підписання відповідного електронного примірника в АСДС покладається на суддю (суддю-доповідача), який ухвалив таке рішення.

Відповідно до розділу ХІ «Відповідальність адміністратора» Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень адміністратор відповідає за внесення до Реєстру надісланих інформаційних ресурсів, надання доступу до них відповідно до вимог цього Порядку, забезпечення захисту внесеної до Реєстру інформації від її викрадення, перекручення чи знищення.

Володілець інформації Реєстру (Державна судова адміністрація України) здійснює контроль за захистом відомостей, за допомогою яких можливо ідентифікувати фізичну особу, що містяться в судових рішеннях у режимі повного доступу, від випадкової втрати або знищення, незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до таких відомостей.

Судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання, крім ухвал про арешт майна та тимчасовий доступ до речей та документів у кримінальних провадженнях, які підлягають оприлюдненню не раніше дня їх звернення до виконання (стаття 2 Закону України «Про доступ до судових рішень»).

Відповідно до статті 4 Закону України «Про доступ до судових рішень» судові рішення, внесені до Реєстру, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі судової влади України. Загальний доступ до судових рішень на офіційному веб-порталі судової

влади України забезпечується з дотриманням вимог статті 7 цього Закону. Обмеження права вільного користування офіційним веб-порталом судової влади України допускається настільки, наскільки це необхідно для захисту інформації, яка за рішенням суду щодо розгляду справи у закритому судовому засіданні підлягає захисту від розголошення. Загальний доступ до ухвал про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, про відмову у задоволенні клопотання про обшук житла чи іншого володіння особи, про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, про відмову у задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії забезпечується через один рік після внесення таких ухвал до Реєстру.

У статті 7 цього Закону зазначені відомості, що не можуть бути розголошені в текстах судових рішень, відкритих для загального доступу. З мотивів безпеки у текстах судових рішень у кримінальних справах, відкритих для загального доступу відповідно до цього Закону, можуть не зазначатися відомості щодо імен (ім'я, по батькові, прізвище) суддів, які розглядали судову справу, та учасників судового процесу. З метою унеможливлення зміни або знищення речей чи документів у кримінальному провадженні у текстах ухвал про тимчасовий доступ до речей та документів у кримінальних справах, відкритих для загального доступу відповідно до цього Закону, не зазначаються відомості, що дають можливість ідентифікувати осіб, які зазначені в таких ухвалях як володільці речей або документів.

Статтею 8 Закону України «Про доступ до судових рішень» визначено, що інформація, внесена до Реєстру, повинна мати захист від її викрадення, перекручення чи знищення. Не допускається вилучення судових рішень із Реєстру. Не допускається внесення будь-яких змін до судових рішень, які внесені до Реєстру, крім випадків, що пов'язані з необхідністю виправлення технічної помилки, допущеної під час внесення судового рішення до Реєстру чи ведення Реєстру.

З огляду на вищенаведене, Рада адвокатів України зазначає, що дії щодо затемнення відповідних судових рішень, які не підлягали захисту, суперечать вимогам Закону України «Про доступ до судових рішень», зокрема тотальне обмеження перегляду копій судових рішень незаконно обмежує право кожного на доступ до судових рішень, у порядку визначеному Законом.

Згідно до вимог частини 1 статті 27 КПК України учасники судового провадження, а також особи, які не брали участі у кримінальному провадженні, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, не можуть бути обмежені у праві отримання у суді як усної, так і письмової інформації щодо результатів судового розгляду та у праві ознайомлення з процесуальними рішеннями й отримання їх копій. Ніхто не може бути

обмежений у праві на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду та про ухвалені в ньому судові рішення, крім випадків, установлених законом.

Рада адвокатів України звертає увагу, що Законом не передбачена можливість закриття доступу до судового рішення через наявність таємниці слідства, оскільки за такого підходу в Реєстрі б взагалі не було б рішень судів, ухвалених в кримінальному процесі на стадії досудового розслідування.

Необґрунтоване прийняття постанов прокурорами чи слідчими про обмеження повного та загального доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень, обмеження доступу до рішень порушує права та інтереси зацікавлених осіб.

Рада адвокатів України, заслухавши пропозицію Голови Ради адвокатів України Ізовітової Л.П. про необхідність звернення до Вищої ради правосуддя, як до органу суддівського врядування, щодо дослідження та вжиття заходів в межах повноважень, наданих законодавством, питання про вчинення адміністратором Єдиного державного реєстру судових рішень (ДП «Інформаційні судові системи», віднесеного до сфери управління Державної судової адміністрації України) дій, які недозволені чинним законодавством, зокрема прийняття постанов прокурорами чи слідчими про обмеження повного та загального доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень, обмеження доступу до рішень, а також врахувавши пропозиції Голови Комітету з надання безоплатної правової допомоги при НААУ Дроздова О.М. та Голови Комітету з питань антикорупційної політики та комплаєнсу, що діє у складі НААУ Готіна О.М., а також зауваження та доповнення членів Ради адвокатів України, керуючись статтями 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, **вирішила:**

1. Доручити Голові Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України Ізовітової Л.П. направити звернення до Вищої ради правосуддя, як до органу суддівського врядування, щодо дослідження та вжиття заходів в межах повноважень, наданих законодавством, питання про вчинення адміністратором Єдиного державного реєстру судових рішень (ДП «Інформаційні судові системи», віднесеного до сфери управління Державної судової адміністрації України) дій, які не відповідають чинному законодавству, зокрема безпідставного обмеження доступу до судових рішень на підставі звернень прокурорів.
2. Продовжити роботу Робочої групи з приводу недопустимості безпідставного обмеження доступу до судових рішень на підставі звернень прокурорів.

3. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити Вищу раду правосуддя, членів Робочої групи.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Л.П. Ізовітова

Секретар Ради адвокатів України

/підпис/

І.В. Колесников